

Numărul 29

Oradea-mare 16/29 iulie 1900

Anul XXXVI.

Apare duminica. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/4 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Ioan Botezătorul.

Tragedie în cinci acte și un preludiv
de

Hermann Sudermann.

(Urmare.)

ACTUL ÎNTEI.

Loc viran înaintea palatului lui Irod. La dreapta e palatul, având în față corpul de gardă al ostașilor romani, cu bănci înaintea ușii. Drept la mijloc poarta principală. În fund, o scară ce duce pe vârful unei coline. Îndărătul acesteia, se ved conturile caselor dintr'o altă parte a orașului, despărțită printr'o vale ascunsă vederii. În stânga se ved case cu acoperișuri plane, și corturi întinse înainte pe terasă. În partea din mijloc, spre stânga, e o stradă; în partea din față, o altă stradă, care trebuie închipuită ca o continuare a străzii ce trece pe lângă corpul de gardă. În această stradă e prăvălia negustorului de lână, Eliakim, în colțul din dreapta, prăvălia negustorului de frunte, Pasur, fiecare cu marfa dinaintea sa. Mai în mijlocul scenei o fântână, cu bănci de giur împrejur.

Scena întâi.

Eliakim, Pasur, Întăiul, al doilea, al treilea ostaș.

Pasur (vine în față, și trage cu coada ochiului spre ostașii care sed dinaintea corpului de gardă.) Vecine! N'auzi vecine?

Eliakim (stă înaintea taberei și citește într'un sul de legi.) Scris este, că cel ce întrerupe pe cititorul de legi, cu moarte să fie pedepsit.

Pasur (speriat.) Legea o ceteșci tu?

Eliakim. Nu știi că citeșc în lege ziua și noaptea?

Pasur. Iartă-me dar vecine și nu me spune. Am greșit fără să știu. Imi eră teamă de ostașii cari s'au aședat colea, dar acum plec. (Se furișează 'n prăvălie.)

Întăiul ostaș (cătore al doilea care-și ascute sabia.) Mă, Marcule, ce ascuți așa de năprasnic sabia? Tu nu vești că n'ai în cine lovi? Blestemații ăștia de Iudei

s'au săturat, și n'or să se mai răsvrătească atât de curând.

Al doilea ostaș. Cine știe? Mie-mi cam miroase-a sânge de când a venit aici femeia ceea. În casa lui Irod toate lucrurile merg de andoasele și când e vorba de prinții ăștia iudei, apoi lor numai decât le sare țandăra.

Întăiul ostaș Nu prea găsești de ăștia prin Iudeea. Aici noi suntem tari și mari.

Al doilea ostaș. Ori de-o fi, ori de n'o fi vre-un Irod pe aici, tot noi suntem tari și mari.

Întăiul ostaș. Și adică ce-are a face tetrarhul din Galilea cu ăștia din Ierusalim?

Al doilea ostaș. Că bine zici tu. Ce o fi având de a face tetrarhul din Galilea cu ăștia din Ierusalim? De doue-trei ori pe an, tetrarhul vine, dă cu nasul prin templu și se 'ntoarce în Galilea. Cică așa le porunceșce Dumnezeuul lor ... Ia, un popor smintit.

Întăiul ostaș. Și noi trebuie să-i fim gardă de onoare. Proastă slujbă pentru un ostaș roman!

Scena a doua.

Ceialaltii, Hadidja (și) alte doue fete (cu urcioare pe cap es din palat și se duc la fântână de unde scot apă.)

Al doilea ostaș. Prost ești mă! Zicem că-i suntem garda de onoare, dar noi îl păzim. Va veni și el cât de curând.

Al treilea ostaș (care stătuse până acum întins a lene pe o bancă, începe a îngână un cântec.)

Tu ce zimbești atât de dulce,
Lalage, dumneșciță vie,
Tu ești iubita mea, copilă,
Te voi iubi o vecinicie.

Al doilea ostaș (necăjit.) Da' mai tacă-ți gura cu Lalaja ta ... mă, că pân' să te 'ntorci tu la Roma, o găsești bunică.

Al treilea ostaș (se scoală, întinzându-și brațele.)
Ah! Da!

Al doilea ostaș (arătând spre servitoare.) Nu-s și pe-aiici destule femei?

Al treilele ostaș. Astea?! Iudeele astea? Astea nu prea s'ar da la o parte, dar li-e teama de pe-deapsa cu moarte.

Al doilea ostaș. Popor smintit.

Al treilea ostaș. De n'ar mai fi și streinii ăștia! Și drept să ve spun, mie nu-mi plac de loc Asiaticii ăștia: se spală cât ziuica și tot miroase. A! Eri am luat salba de la gâtul Sirianeii ce iubesc. Uite-o. Jucăm pe ea?

Al doilea ostaș. Arată. Am cincî-zeci de dinari.

Al treilea ostaș. Pungașule! O sută cincî-zeci!

Al doilea ostaș. Fie!

Întâiul ostaș. Întru și eū în joc.

Al treilea ostaș. Vîno. (Pleacă tustrei în corpul de gardă.)

Scena a treia.

Eliakim, Pasur, Hadidja (și) **celelalte doue servitoare-Doi preoți** (coboară pe scara din mijloc.)

Întâiul preot. Voi sînteți servitoare din palat?

Hadidja. Da, părinte.

Întâiul preot. Vestiți-ne stăpânii voastre.

Hadidja. Părinte, stăpâna noastră a eșit în calea tetrarhului Irod; s'a dus până la poartă ca să-l primească.

Întâiul preot. Și când se 'ntoarce?

Hadidja. Nu șcim, părinte. După cum va sosi și domnitorul.

Întâiul preot. Vrei să te binecuvîntăm?

Hadidja. Nu! (Pleacă și intră cu cele doue servitoare în năuntru palatului.)

Cei doi preoți. (Se uită surprinși unul la altul.)

Întâiul preot (observă pe *Eliakim* și pe *Pasur* stînd la poartă și ridică mâinile cu evlavie.) Fiți binecuvîntați voi cari —

Eliakim. Cine v'a cerut binecuvîntarea voastră?

Cei doi preoți (se privesc Iarăș.)

Al doilea preot (furios.) Și ăștia sînt din tagma fariseilor.

Întâiul preot. Noi susținem templul. Și noue totuș ne slugesc ei. Vîno!

Scena a patra.

Eliakim, Pasur.

Pasur (apropiindu-se umilit.) Îartă-me, vecine. Acum cred că nu mai citești în lege?

Eliakim. Nu.

Pasur. Nenorocit va fi Paștele ăsta pentru noi, negustorii. Uite ce am mai tîrguit: Aici am sfîntul lemn de sodii pentru frigerea mielului, dincoace mirresme pentru sfînta colivă, coala rădăcinii pentru pregătirea sfîntei azime, și alături sfîntul pelin, creșon, usturoi, și flori de dafin; toate-toate le am, după cum e scris. Peste șase ori cel mult peste șapte ore, serbarea începe și marfa nu mi se desface. Vai de mine și de mine.

Eliakim. D'apoi eū? N'am și eū tot mărfuri alese și sfinte! Am cele mai fine zizituri, ciucuri frumoși din lână albă și albastră ca zambilele. Și cornuri ca a mele n'a avut nici un fiu de ai lui Abraham la ruga de dimineață. Nici Abraham n'a avut

mai frumoase. Și-mi pare că mai am vre o opt-spre-zece duzine. Dar de binele trupesc să nu te 'ngrijești, ci să citești în lege c'asă e scris.

Pasur. Negustorul de roduri și legume, anevoe va putea fi un om drept înaintea lui Dumnezeu. Lâna nu se strică până ce pleacă Irod cu noua lui nevastă.

Eliakim (ridicînd pumnul spre palat.) Ce groază, ce groază!

Pasur. Ce mai loc de tîrg ar fi fost ăsta! Dar acum creșe bălăriile în fața palatului.

Eliakim. Numai preoții intră și es.

Scena a cîncea.

Ceialalți. Un cetățean din Ierusalim (iși umple urciorul cu apă la fântână.)

Cetățeanul (tînguindu-se.) Vecine, dragă vecine!

Eliakim. Ce-i?

Cetățeanul. Tu ești om drept și cunoșci sfînta lege. Să fii binecuvîntat de-mi vei da un sfat: Sermana mea soție și-a scrîntit piciorul la câmp. Și-o arde și i s'a umflat și eū îl ud cu apă rece din fântână, că i-e bine așa. Dar peste puțin începe serbătoria. Se poate să-i torn și atunci apă rece pe picior?

Eliakim. Pîngărești Sabathul și te faci vinovat de moarte.

Cetățeanul. Dumnezeule veșnic!

Eliakim. Dacă ar durea-o gâtul, ai putea să-i dai leacuri pe gură. Legea dă voie la asta. La picior? — Nu.

Cetățeanul. Dar dacă reul se 'ntărită?

Eliakim. Dacă boala sporește și dacă e primejdie de moarte, atunci legea îți dă voe.

Cetățeanul (tipă desnădăjduit.) Dar atunci e prea tîrziu. (În vremea asta a sosit prin strada din fund un om înveluit în manta și privește liniștit către palatul lui Irod.)

Eliakim (il arată înspăimîntat.) Șt! Tacă dacă ții la viață. Veți pe omul ăla de colo? E David, unul din Zeloții, cari locuiesc în pustie, și se coboară în orașe numai din când în când cu pumnale mici ascunse pe sub haină. Și când dau de vre unul care păcătuește împotriva legii fie cu vorba, fie cu fapta, pe acela-l lovesc cu cuțitul pe la spate. (De oare-ce streinul se apropie, se scoală 'n picioare.) Bine-ai venit, prea sfinte. Veți, ce bine te cunosc? Nu vrei să dai robului teū binecuvîntarea? (Streinul trece înainte și dispore 'n strada din stînga.)

Pasur. Am înghețat de frică. Se 'ntemplă unor de păcătuești fără să șci cum.

Cetățeanul. Câte cîsurî mai sînt până la serbare?

Eliakim (uitându-se la soare.) Șase.

Cetățeanul, Până atunci voi mai rîcori-o ... Și pe urmă? — (Se duce, intrîstat, cu urciorul.)

Pasur. Într'adevăr, amar mai sîntem huiduiți noi Ebreii: Când nu ne bate Romanul, ne bate legea.

Scena a șeasa.

Ceialalți. (Scena s'a umplut aproape pe jumătate cu) **popor, Hachmoni** (mai tîrziu) **ostași.**

Eliakim. Ce-i acolo, Hachmoni? Tu trebuie să-mi răspunzi. Ce are poporul?

Hachmoni. Tu nici nu șci că Ioan e în oraș?

Eliakim. Sînt mulți cari se numesc Ioan.

Hachmoni. Ioan Botezătorul, omule!

Eliakim. Botezătorul? Dușmanul preoților și al Fariseilor? Căruia fiecare Ehabru i-a jurat moartea? L-ați prins în sfârșit?

Hachmoni. Tu par' că acum te-ai sculat din somn. Afară de blestemul Romanului, în aceasta clipă nu mai e alt stăpân în Erusalim decât el, Botezătorul. El e în piață și vorbește, la Poarta Oilor și vorbește ... Dar ce zic eū? Vorbește?! Nu, flacări es din gura lui, flacări și scorpії.

Eliakim. Și contra căruī și-a ridicat el glasul?

Hachmoni împotriva lui Irod, firește și împotriva curtesanei, și a vlăstarului ei.

Toți. Jos cu Irod. Moarte lui Irod. (Întei și al doilea ostaș au eșit în ușa corpului de gardă.)

Întelul ostaș. Ce strigă vagabonđii ăștia urduroși?

Al doilea ostaș. Moarte lui Irod. Ce-ți spuneam eū ție? Nu me 'nșeală pe mine nasul. (Își pipăe sabia.)

Pasur. Păziți-ve. Iată ostașii. (Poporul se retrage.)

Întelul ostaș (ridend.) Aū intrat în gaură de șarpe — lepădăturile. (Întră ridend înăuntru.)

Scena a șaptea.

Ceialalți. Amasai (și) **Iorab** (venind prin stânga și rămând încă în stradă.)

Amasai. Priveșce-i. Nu sūnt ei rușinea și batjocura lui Dumneđeu? Care dintre acei Ehabri — cari umblă pe căile legilor, nu se va lepăda de acești pécatoși?

Iorab. Sūnt beți de vorbele Botezătorului, dar totuș destul de trezi spre a nu-i da ascultare. Vorbeșce-le, spre a-i aduce în fire.

Amasai. După Botezătorul? Mai bine trag de goadă un câne turbat, decât să vorbesc după ăla. Aștia sūnt în stare să între în templu și să jertfească sânge de seroafă, dacă ar dorī Ioan.

Iorab. Și nu l-am putea prinde oare?

Amasai. Ca să ne arătăm prietiniū lui Irod, înaintea poporului? Gloria *asta* s'o lăsăm preoților și Sadduceilor. Pentru ce am inghițit noi, fariseii, mânia cu care ala umple străđile? De aceea-l urmează poporul. Acuma e târziū pentru noi. Dar șciū eū cum să-l prind! Il voi prinde cu nebunia lui despre Mesia. (Un strigăt de aplause se aude în popor.) Aseultă, tot așa ne ridicau și pe noi în slavă. (Se trag prin partea stângă pe o stradă.)

Scena a opta.

Ceialalți (fără) **Amasai** (și) **Iorab. Ioan** (însoțit de) **Iosafat, Matei, Manase** (și o nouă mulțime de popor apar din fund din spre stânga.)

Ioan (se așează pe marginea fântăniū.)

Iosafat. Iată, Rabi, câtă putere ți s'a dat ție. Ca niște cotei se gudură pe lângă tine. Ierusalimul, sfântul Ierusalim e la picioarele tale.

Ioan. Dați-mi să beaū.

Manase (îi scoate apă.)

Hachmoni. Uitați-ve! Marele profet bea par' e'ar fi de-ai noștri.

Pasur. Iar haīna lui de pēr de cămilă și de bună seamă că-l șgirie pe trup. Numai de pe asta se vede că-i sfânt.

(Va urmă.)

IL. CHENDI ȘI C. SANDU.

N i m i c . . .

S'a dus ..

Ūbirea de-altă dată s'a dus pentru vecie

Și rēsăritu-i mândru se tânguie 'n apus ...

Visând me 'ntreb adesea de nu-o să mai revie? ...

O voce-atunci imi spune amară și pustie:

S'a dus .. s'a dus ..

Nimic ...

N'a mai rēmas în urmă-i decât o amintire ...

Gigantul de-altădată ... acuma-i un pitic ...

„O, lună ... spune-mi unde-i frumoasa mea ūbire?“

Ea me priveșce rece cu-o tainică șioptire:

Nimic ... nimic ...!

SÂN-PETREANUL.

Schițe și amintiri din Italia.

(Urmare.)

Nenorocitele victime, din museul d'aici, păstrate petrificate, întocmai cum s'aū găsit în momentul desastrului, îți fac o impresiune dureroasă, de nedescris. Măni sgârcite, capete sparte, fețe, unele pline de groază și de durere, altele, radioase și fericeite. M'a impresionat mult, un bogăț petrificat cu mâna la chimir. Ce derisiune a soartei! Se vede că, înflăcărata lavă, n'a voit să țină nici o seamă de acest semn sugestiv al lui și alături cu numerosii sei sclavi, bogatul și-a dat obștescul sfârșit ș-a aflat sub pară de lavă mormentul, chiar ș-aceia care cu aur, până în ultimul moment, sperase să 'nduplece puterea elementelor, și coasa morții. (Aplause.)

Socotesc că între săraci și bogăți tot va să fie o deosebire, măcar în cele din urmă clipe ale existenței lor. Desmoșteniții soartei trebuie să aibă mângăerea aceasta că, părăsind viața, n'aū regretul de a se despărți de comorile lumeșei, dar aū speranța de a le veni și lor rēndul în viața viitoare; pe când bogății se sting, ultima căutătură aruncând-o casei de bani, firidei, besactelei, sipetului sau sertarului, pline cu aur și de cari rămâne a profită câte un guiliță de fecior or de nepot, cari încep a scotoci borfele până încă lor nu le-a eșit bine sufletul.

Azi orașul Pompei este descoperit aproape în întregul seū. În anticitate, el eră împărțit în 9 regiuni și cu patru strade principale: str. Abondenței, a Fortunei, a Stabiei și încă o a patra stradă, al cărei nume nu-mi vine în minte și la care se sapă acuma. Celelalte strade sau regiuni, cum le numesc ei, sūnt foarte strimte și pavate cu lespezi mari de lavă, avēnd trotuare de piatră p'amēndoue părțile. Din distanță în distanță sūnt blocuri mari d'a curmezișul drumului. Casele erau mai toate construite solid și cu doue trei caturi; ele aveaū intrarea prin drum și erau largi cu stâlpi și mai totdeauna deschise. În colțurile stradelor, erau fântăni publice, ornate cu capete de animale și de divinități. Prāvălii avea, mai fiecare casă, dovadă tarabele de marmură, chiupurile și amforele cari staū grāmada ca s'arate că negoțul cu vin și cu unt-de-lemn se făcea aci pe

o scară întinsă, exportându-se prin toate cetățile cunoscute în acele vremuri. Stâlpii diferiți, unii de marmoră, alții de stuc, sunt o minune, și așa ruinați sunt zilnic copiați de arhitecții moderni.

Forul, tribunalul, teatrele, templul lui Apolon al lui Jupiter, a lui Iris, cum și casa lui Diomede, a lui Salustiu, a lui Pausa, a poetului tragic prea măestrit descrisă de Bulwer Lytton (în *Dernier jours de Pompei*) sau a lui Gluncus p'a căror păreți se văd scene mitologice și scene din Iliada, casa lui Marcus Lucretius, a lui Sireus, a lui Diodumenis și în sfârșit casa Vettilor, supranumită casa cu păreții negrii, sau a amorașilor, pe zidurile căreia se văd desemnate mai multe scene cu amorași, în diferite panouri, și în diferite pozițiuni, este ceva care face admirațiunea lumii întregi și nu se găsește nimeni, care să nu fie uimit de perfecțiunea la care ajunsese penelurile maestrilor din acele vremuri, despre a căror nume — spre durerea noastră — este mut trecutul. — Ce frumos și ce interesant ar fi fost să se păstreze Pompei, așa cum s'a găsit atunci nu ca azi, când în el nu se mai dovedește decât ceea ce vedurăm, iar toate bogățiile descoperite acolo, s'a transportat în muzeul de la Neapole.

Timp de cincă ore cât am stat printre ruine, la Pompei, n'am făcut decât să plâng, gândindu-me numai la panica ce trebuie să fi domnit în minutul când lava, în isvor de foc, peste oraș a început să curgă, la strigătul copiilor, la disperarea părinților, la lumea după lume; trei-zeci, patru-zeci de mii de suflete sburând printre limbă de pară și luându-și sborul, în spre acel atotputernic Dumnezeu, care atunci cu deseversire, sub acest potop de foc, pe toți fiii lui îi uitase.

Pompei este locul unde nu te îngrijești de moarte și ți-e dor d'un trecut pompos, dovedit în această vestită cetate a Oscilor, care avea pe frunte Vesuviul și la poalele ei Marea. Ești la Pompei în acelaș timp: arhitect, zidar, tâmplar, zugrav, sculptor, turnător, în sfârșit, de toate ca să reconstruești cu mintea, mii de case, de palate, de biserici, de drumuri, din care azi nu se văd decât niște urme, dar urme de ceva măreț, de ceva artistic, de ceva, după care ți se rupe inima că a pierit, s'a stins după fața pământului, așa de repede și în chip așa de nenorocit!

Eū? — Ce să spun despre Pompei? Lăcusta din livadă, greerul din fridă cu țiriitul lor, îți destăinuiesc par' că, taina trecutului și a infinitului. P'a ruinelor? O șciū șopârlele și mușchiul verde, dar ele glăsuesc numai sufletului nostru, atunci, în fața lor, el rămâne mut, incremenit și așa stă ceasuri întregi; iar lacrămile spun — în șiruitul lor — taina ruinelor. Tristețea zidurilor arse, cădute, zdrobite, sfărâmate de vremuri, eū cred că șcie a o interpretă bine, în macabră poemă, numai jelitoarea cucuvae.

Numai ea, sihastra poetă a ruinelor și a cimitirelor, șcie să găsească justul ton pe care să cânte „Aleluia” al cetăților, cari odinioară fala lumii fuseseră.

Numai ea cunoașce bine crenelele cele mai înalte ale citadelor, turlile fortărețelor ș-ale ascunzătorilor subterane; locul stindardului gloriei, locurile trădătorilor, locurile întelnirilor, putregăitele ciurciuvele ale ferestrelor de cari odinioară s'agătaseră scările de mătase. Numai ea printre ruine ride, plânge, suspină, semănând întocmai c'un trecut de plâns sau

de mărire, c'o povestire de jale sau de bucurie. Numai ea șcie ce-a acoperit oare-când zidurile și mausoleele și ce mai pot povesti ele acuma vremurilor!

Numai ea, numai ea, la capul nostru, când vom fi în țintirim, numai ea, jelitoarea, în veci de veci are să mai plângă!

Ar fi foarte mult să mai descriu drumul până pe Vesuviū, la care se merge călare până la un loc, apoi cu funicularul, până aproape de crater, cum și măreția ce ți se desfășoară înainte spre Neapoli, Castelamare, Sorrento, Capri, Amalfi, Casamicciola, Ischia, Pozzole, Lucrino și Fussaro, cum și pădurile de castani și de măslini seculari și viile ce acoperă Vesuviul, până aproape de carter și ce am simțit când m'am apropiat de acest cazan nemilostiv al munților, care materiile clocotite, din băerile pământului, acum 2 mii de ani, peste Pompei la vėrsase, făcend din el aceea ce vedurăm. Osteneala și frica pantei la coboriș, par' că le simt încă ș-acuma.

De la Vesuv până la Neapoli cu trenul se face 25 de minute, dar cu trăsura, se merge 2 ore. Când zie trăsură, ve rog a nu ve gândi la trásurile noastre. În străinătate, mai pretutindenī, trásurile sūnt foarte rele și merg ca de pe mort, cu nimic nu-ți pierdi mai mult răbdarea; ieī inse trásură prin aceste locuri pitoreșci, spre a te bucură mai mult timp de vederea lor, de raze blānde, de aer dulce și îmbalsămat aceasta, bine înțeles, până n'ai intrat pe bariera orașului; căci d'acolo înainte a început a mīrosi a pastă de macaroane, a piei tábăcite, a peșce, a săpun ș-a diferite uleiuri. În această parte a orașului, staū cei mai mulți meseriași și se fac cele mai multe petreceri în stradă fără nici o etichetă.

Viața, poporul napolitan, o duce într'un chip foarte deosebit; el se vede că este convins de eferitateea ei și d'aceea e vecinic în serbătoare, vecinic gata pe cântec, pe jocuri alegorice și pe petreceri, pe pantomime istorice în stradele mărginașe. Arcuri, steaguri, lampioane, flori de hārtie pe balcoane și pe ferestre, iar în drum tarantela, cu tipsii, cimpoiū, țiteră ori mandolină. Mai pretutindenī e un sgomot infernal și aceste cântece sūnt des întrerupte de vėndetorii de cerini,* de fructe și de zarzavaturī, cari sūnt teribili cu sbieretele lor, semănānd perfect cu ale cerșetorilor nostri de prin bālcīuri. E de 'nebunit. Ce trebuie să fie aici în vremea procesiunilor religioase ș-a carnavalurilor?

La noi, singurele petreceri, ale poporului sūnt bālcīurile inse și ele, de o vreme incoace, aū început să decadă, ca și steaua și vicleimul. Irođii nu, de aceia se vėd prin toate părțile.

La Moși, aici în Bucureșci, mari furori făceau, pe vremuri, călușerii cu jocurile lor pe cari le moștenim de la Romani și datează de pe vremea răpirei Sabinelor; acum aū degenerat și acestea și triumful este al saltimbancilor al māncătorilor de foc și al celor ce scot panglici pe gură și pe nas. (Aplause.)

Petrecerea poporului nostru s'a redus toată la Vasilache, la turtă dulce, la bragă rece și la gāșca cu trei picioare. (Aplause.)

(Va urmā.)

SMARA.

* Chibrituri de ceară.

ATELIER CASNIC.

Cântece.

I.

*Ce m'am gândit să-mi pun și eu
O floare în coșită
Ș-acum să ai urechi s'ascuți
La babe, măi bădiță.*

*Auți ce zic: că doară de-s
Cât pumnul — ba mai mică,
Dar lasă fiu și num'atât
Că sunt pe-atât voinică.*

*Și zic: la horă dacă merg,
Me pun la toate 'n frunte,
Să las să joace 'n fruntea mea
Și cele ce-s cărunte?*

*Ș-acestea toate ce înșamnă?
Să cate pete 'n soare:
Me vede dar că mi-s frumoasă —
Și asta veți le doare!*

*Îar despre tine de te duci
La deal precum la vale
Să ai or-ce, ferească sfântul
La noi să nu-ți faci cale!*

*Și că la noi te prinde ziuă
Și că la noi te prinde seară,
Că numai până la Sân-Petru
Trimiteți ca să me ceară!*

*În ciuda lor — și tu să puți
O floare 'n pălărie
Și vină tot mai des la noi,
Să crepe de mânie!*

II.

*Însedar mai ești în poartă
Și te uiți în sus și 'n jos,
A trecut tot cea-a fost dulce
Ce-a fost dulce și frumos!*

*A trecut acela farmec
Cu o singură ochire
Și c'un semn făcut cu mâna
Să scoți tinerii din fire!*

*Acei ochii-s sub sprincene,
Obraji, buze tot acele,
Dară unde este focul,
Unde-î farmecul din ele?*

*Dusu-s'au cu 'nctul toate
Ce-a fost lustru și spoială,
De te uiți azi în oglindă
Creți că ochii te înșală.*

*Și 'nsedar mai ești în poartă
Și te uiți în sus și 'n jos,
A trecut tot cea-a fost dulce,
Ce-a fost dulce și frumos!*

IOSIF STANCA.

Nihilistul.

Pe placada marelui opere imperiale din St. Petersburg figură de o leacă de vreme și numele Cati Livland. În cercurile ce se credeau aproape de isvorul tuturor secretelor, trecea numele acesta de pseudonume.

— Și oare cine se ascunde după el? întrebă mulțimea. Cati Livland este o eroină a operei, care n'are lipsă a se pitulă.

Totuș domnul intendant a declarat:

— Domnișoara Cati Livland își poartă numele cu învoirea Majestății Sale a împăratului, care s'a milostivit a concede frumoasei cântărețe acest pseudonume.

Așa se vorbea și așa credeau toți că este.

Într'o seară, când Cati Livland nu era ocupată și se aședase într'o loge spre a asistă la reprezentație, o agrăi de o dată frumosul locotenente de poliție Paul Upașin în pausa dintre acte.

— Stimată domnișoară, numele meu e Paul Upașin; îmi permit a te face atentă, că domniata aci nu ești recomandată.

— Aievea? întrebă cântăreța ridând. Eră atât de frumoasă în acest moment.

— De sigur, continuă el, și aceasta trebuie să se întemple numai decât.

— Vai de mine!

El dădă din umere.

— Din cauza nihilistilor sunt foarte delicate astfel de afaceri. Dar ca să fii dta cât numai este posibil de puțin incomodată, îmi voi permite a merge la dta mâne înainte de amiază, spre a-ți vizită scrisorile, pe care numai decât le vei reprimi iarăș. Afacerea aceasta o pot indeplinii însumi, fără să mai fii molestată și dta.

— În adevăr? O, aceasta e foarte amicabil din partea dtale.

— O, me rog, me rog!

El îi tăinu, că o iubeșce din tot sufletul și că ar veni și de doue ori, numai să o mai poată vedea.

— Te voi aștepta! zise cântăreța cu curtenire, și Paul Upașin se duse spre a veni iară la procsima pauză dintre acte.

Aceasta fu începutul unei relațiuni, care pururea ia mai mult o formă sinceră, numai se părea locotenentului de poliție, ca și când Cati Livland ar remănea sficioasă față de el. Avea doară de ascuns ceva?

Așa trecu o bucată de vreme și tinerul Apollo în haîne de locotenente plutiă între frică și și sperare. Într'o seară, când eră el decis a mai petrece un ceas fără necas lângă frumoasa cântăreată, ea îi zise:

— Îubite prietine, eu voi fi silită a te rugă să fii mai cruțător cu visitele.

— De ce? întrebă el spăimântat.

— Ca să nu încăpem pe gura hidrei cu o sută de capete.

— Că eu petrec aci — în prezența camerierei dtale Ieșca?

— Da, scumpul meu.

— Oh, Cati, suspină el și se așternu la picioarele ei, dar nu veți dta cât te iubesc? Fii a mea!

Ea-i neteși părul cel creț și-i răspuse cu o privire caldă:

— Ești dumniata sincer?

— Sincer și curat ca aurul! Pune-me la probă!

— Te cred, răspuse ea. Dar acum te rog la să-mă și te du.

Cu mare greu se ridică el. În pragul ușei se mai întoarse odată și zise rugător:

— Niciu barem o guriță, Cati?

— Ei, copil mare, hai dară!

Cu un strigăt de bucurie o trase la pieptul seii și-i acoperi gura cea mândră cu sărutări înfocate.

— Și acum, ești a mea?

— Îndată ce ești inspector, ne logodim.

— O Doamne! Și trebuie să merg? serios, Cati, trebuie să merg?

— Mai întreb? Așa îți proba?

— Eră mai să uit! Scumpă, iacă merg? dar mâne...?

— O jumătate de oară putem povesti.

— Mulțămesc, mulțămesc!

Cu aceste dispărū.

Cati Livland înse surise și se aruncă în fotel spre a-și studia rola. După un interval închise mapa și zise încetinel:

Me cutremură de frică prin toate membrele întelnirea de alaltă seară cu tinerul cela. Dacă totuș a fost Fedor?

Maî cugetă puțin, apoi adause:

— Totuș nu poate fi el! El e la școala superioară în Orsova și studiază drepturile. Oare ce o fi făcând tata? Cum se află după fuga mea? Și biata mamă! — Cât aș voi să me știu împăcată cu părinții! Dar consilierul aulic Borisovschi nu va recunoaște în veci de fiică a sa pe cântăreața Cati Livland. Sfântă Cecilie, cât este totuș de greu drumul către templul artelor!

Acî apărū înțeleapta Ieșca și zise:

— Stimabilă domnișoară, trebuie să mergi la probă!

Cati suspină și prinse a se îmbrăcă de plecare cu ajutorul camerierei.

Părăsi apoi casa și se îndreptă spre teatru.

Deja după câțiva pași se întelni cu un tiner, care o examină scrutător.

— Fedor! strigă ea fără voie.

El privi spărios în giur și zise:

— Catarina! Ddeul meu, tu acî?

— Eū me minunez, zise ea, vedându-te pe tine,

Fedor! Eū te credeam în Orsova?

— Tăcere! o opri el. Nu me numi acî pe nume; acî me chiamă Fedor Borici și sūnt inginer.

— Me bagî în spaimă!

— Mai târziu, Catarina! Și cum vii tu acî?

— Eū sūnt Cati Livland.

— Cântăreața cea vestită?

— Eū sūnt, Fedor.

El rise.

— Și unde sești?

— Privește în jos la dreapta, casa a patra, etajul al doilea.

— Pot să te caut?

— Da, seara, când nu-mi e numele pe bilet.

— Bon!

— Însoțește-me la teatru. Eū trebuie să merg la probă.

— Mai bucuos nu! Ești liberă azi în de seară?

— Da!

— Atunci te caut.

— Bine, ține-te de vorbă!

— Da, da, adio!

— Adio, iubite Fedor!

Cu aceasta se despărțiră.

Seara veni Fedor Borisovschi la soru-sa. Ieșca fusese instruită. Ea-i luă pălăria și mănușile; ea să nu presupună nimenea visita, le duse într'o odaie îndosită.

Cati ședea în haine comoade sub o lampă la masă; invită pe Fedor lângă sine și-i zise:

— Ocupă loc, Fedor, și-mi spune ce șciî de pe-acasă!

Fedor urmă invitării și începū:

— Ce să-ți știu spune? Că tu cunoști pe consilierul aulic Borisovschi ca și mine de bine! Scrisoarea o primiră după fuga ta — eū chiar eram acasă la începutul feriiilor. Tata o ceti și dându-o mamei zise:

— Pah! fata unui consilier aulic princesă de teatru! Las să fugă, prăpădita!

Spre mine privi furios și observă sarcastic:

— Acum numai de mî-ar intră și feciorul între nihilști cu ideile lui cele plutonice.

Cati își ridică privirea:

— Pentru Ddeū, Fedor.

Tinerul dete din umeri.

— Scumpă Catarina, timpul naște ideile, și ele dau năvală asupra noastră fără conlucrarea noastră, precum vin primăvara graurii.

— Doară tu totuș nu ești nihilist? întrebă ea îngrijată.

— Nu folosi vorba asta proastă, zise el, care a inventat-o numai ignoranța! Nihilist e un om care nimic nu mai are sfânt. Dar, Cati, nihilștilor sūnt sfinte drepturile poporului, căci colosale cresc nedreptățile contrarului și grele sūnt sarcinile ce îi apasă pe săraci și pe mișei!

Ea-l privi duios, apoi zise:

— Tata are drept, aceste sūnt idei plutonice. Edificiul binelui poporului nu se edifică pe din afară, ci pe din lăuntru. Nu câștigăm nimic prin distrugere, ci prin edificare.

— Și tu ênsați ești în vechile năluciri; timpul cest nou e mai puternic în intuire, el are nervi de fier!

— Vai, zise ea frângându-și mânil, nu mai spune nimic, știu destul: Tu ești nihilist!

El răspuse superb:

— Da, ai gâcit! Eū nu me puteam împrietini cu ideile tatiî; trebui să învăț jura, ca să apăr nedreptatea. De aceea părăsi jura și intraiū la tehnică. Tata se împotrivi, atunci nolens volens întornaiū spatele casei electrice.

— Și cum putū suportă biata mamă aceasta durere duplă?

— Cum rabdă blânda martiră totul: ea spe-rează!

— Sermana mamă! suspină Cati. Atunci bătū cineva la ușe. Ea arătă tăcând spre o chilie laterală și Fedor dispărū cu o privire stranie.

Acum ușa se deschise singură și înaintea ei apărū Paul Upășin. Cati roși când zise el:

— Bună seara, scumpa mea rosă! Aveai visită?

— Eū? Nu, prietine.

— Mi se părea că aud o voce bărbătească.

— Te ai înșelat.

(Finea va urmă.)

Serbările de la Abrud.

— Adunarea Societății pentru fond de teatru român. —

Succesul.

Adunarea din Abrud a Societății pentru fond de teatru român a fost un strălucit triumf al Thaliei Române prin Munții Apuseni ai Transilvaniei. Enthusiasmul cu care Societatea a fost salutată pretotindenți și totdeauna a înălțat zilele adunării la nivelul unei adevărate serbători naționale. Abrudeni și cu ei confrății noștri din acești munți au scris o nouă și strălucită pagină în istoria culturii naționale. S-au creat un nou și neperitor titlu la stîmă generală. Onoare lor.

Inspirate de înalt sentiment național și aranjate cu mâni darnice, aceste serbări, din început și până 'n sfârșit, au fost un lanț nesfârșit de surprinderi, de plăceri, de delicii, de bucurii, de încântări, cari îți ridicau sufletul în sferile fericirii și pe care n'ai să le uiți nici odată.

Primirea începînd de la Zlatna, intrarea în Abrud, festivitățile cari s'au pîrindat aici și cari s'au continuat în giurul Abrudului, toate împreună și fiecare în parte, presintă un caleidoscop fermecător, la care te-ai tot uita, pe care ți-l-ai tot revocă în memorie, căci îți împospetează niște momente sublime.

Este de prisos să spunem, după aceste, că adunarea a avut succes admirabil. Dragostea și căldura cu care Societatea a fost primită, afiuința colosolă de participanți, încântătoarea cunună de dame, însuflețirea care s'a manifestat la tot pasul, i-au asigurat succesul moral, — iar darnicia, zelul de sacrificiu, sentimentul d'a emulă în sprijinul culturii naționale, i-au creat un rezultat material, care vorbește mai eloquent decît ori ce laude și care a ridicat adunarea din Abrud la un grad ne mai pomenit încă în trecutul destul de lung al Societății noastre.

Succesul moral imbinat atît de splendid cu zel material, putem constată cu cea mai mare bucurie, că adunarea din Abrud a avut un succes complet.

Primirea de la Zlatna.

Șirul festivităților a început sâmbătă, 8/21 iulie, la gara din Zlatna.

Încă în ziua precedentă a sosit din Brașov chorul dlui George Dima, sub conducerea măestrului, aproape la patru-zeci de persoane, în frunte cu vicepreședintele Societății dl Virgil Onițiu, — cărora li s'a făcut din partea comitetului din Zlatna o primire foarte caldă.

Sâmbătă la miazăzi a sosit la Zlatna președintele cu doamna și secretarul dl V. Goldiș dimpreună cu mai mulți oaspeți, cari la gară au fost întimpinăți în fruntea comitetului aranjator filial și a poporului numeros, de cătră părintele protopop Montani prin un discurs călduros, căruia președintele Iosif Vulcan i-a răspuns prin cuvinte binesimțite. Apoi cu toți

s'au intrunit în pavilionul ospetăriei opidane la un banchet, la care au luat parte și fruntașii inteligenței locale și din împrejurime. S'au pronunțat mai multe toasturi, al căror șir a fost deschis de preotul Todescu, căruia i-a răspuns președintele mulțumind în numele Societății pentru buna primire.

Primirea de la Bucium.

După trei ore societatea s'a așezat în vr'o unei sprezece trăsuri și formând un convoi frumos a pornit pe vale 'n sus spre Abrud. O călătorie romantică aceasta prin o regiune care se tot înalță, printre niște dealuri cu stînci și păduri, sub cari șerpuia un rîu sprinten izbindu-se din petri 'n petri.

Trecem valea Dosului, cătunul ascuns la umbra pădurilor seculare și ne adâncim în melancolia acestei vieți retrase de lume. Apoi urecăm serpentina ce duce spre Dealul-Mare, care la fiecare cotitură ne deschide câte o admirabilă panoramă și în sfârșit ajungem la platoă, unde pausăm un moment spre a hodini caii. Usăm de privilegiu și noi, ne dăm jos și formăm vesele cereuri de conversație.

Și o luăm mai departe. De acuma tot în jos, prin niște serpentine nesfârșite, ascultând murmurul pîrului care acuma își ia o direcție opusă și desfătându-ne în nenumeratele poziții pitorești cari ți se ofer la tot pasul.

Sosim în primul sat din periferia Abrudului, la Bucium, care ne presintă o bună stare materială, cu casele sale frumoase și curățele, cu biserica sa mare. Din casa preotească, gingașe mâni femeieșei ne aruncă în trăsura buchete de flori, primele semne ale ospitalității și dragostei româneșei de care furăm părtași în zilele următoare.

Jos la vale, la mijlocul satului, așteptă tot poporul cu fruntașii sei, dimpreună cu delegații comitetului aranjator din Abrud; în mijlocul drumului se înalță un arc de triumf de ramuri verzi avînd inscripțiunea ospitalieră de „Bine ați venit!“ — iar de pe dealurile din dreapta bubuia salvele de treacuri.

Un vifor de aclamări cutrieră aerul, după care toată societatea s'a coborît din trăsuri și părintele protopresbiter I. Popovici din Abrud, președintele comitetului aranjator, rosti o alocuțiune plină de simțire. Președintele Iosif Vulcan, adânc emoționat, răspunse la cuvîntul de bineventare, mulțumind pentru aceasta imponentă primire și accentuând însemneta culturală a momentului, la care privește acum toți Români.

Apoi se făcură presintările, dna Ana Filip, vîduva mult regretatului Alexandru Filip, puse la dispoziție trăsurile sale, invitând la sine în prima pe dna Vulcan, în a doua luă loc președintele cu părintele protopresbiter Popovici, în a treia secretarul dl Goldiș cu alt fruntaș și convoiul nesfârșit de trăsuri, în frunte cu un banderiu de buciumani cu tricolor național porni spre Abrud, unde sosi seara pe la 7 în mijlocul unui entusiasm mare.

Seara de cunoștință.

Oaspeții sosiți așezându-se în ordinea cea mai exemplară la cvartirele pregătite, la 9 ore s'au adunat toți la o seară de cunoștință în grădina Erdöss.

Când am intrat în grădina iluminată frumos cu lămpioane, am fost surprins de mulțimea publicului adunat. O societate atît de mare și frumoasă n'am

mai vădută la nici una din seratele noastre de cunoștință. Asta arată din capul locului că adunarea generală va avea un succes strălucit. Ceea ce în deosebi dădea un farmec acestei întruniri, era numărul mare de dame încântătoare. Par că toate damele frumoase din părțile aceste ș-ar fi dat aici un loc de întâlnire. Eră o naltă plăcere să privești acest tablou.

Musica vestitului lăutar Ghiuțiu cântă cele mai drăgălașe melodii românești, cari însuflețesc pe ori ce Român și cari au produs dispoziția cea mai bună.

A se cunoașce toți, eră peste puțină, fiind atât de mare numărul celor prezenți. Încântați umblau toți de la mese la mese, salutându-se reciproc, strângându-și mâna cu drag.

Dl dr. Laurențiu Pop salută pe președintele și comitetul printr'un toast aventat, acoperit cu aplause.

Astfel își petrecu societatea vesel, în cea mai plăcută dispoziție, până târziu.

La biserică.

Duminecă dimineața tot publicul s'a adunat în biserica gr. or. unde părintele protopresbiter Popoviciu cu asistență de mai mulți preoți servi liturghia.

Firește că biserica, destul de mare, de astădată a fost prea mică pentru a încăpea tot publicul, mulți au ramas prin țintirim.

Și în mijlocul solenității de odată resună corul de bărbați condus de maestrul Dima, care cântă toată liturghia încântând pe toți și înălțând solenitatea într'un mod care a mișcat toate inimile, dând serviciului divin un colorit artistic de o rară frumusețe.

Prima ședință.

După liturghie, s'a deschis adunarea în aceeași biserică înțesată de lume, compusă în deosebi din Români din Munții Apuseni, dar și din alte părți, până și din Bănat.

În deosebi a fost remarcată cu venerațiune prezența a doi foști tribuni ai lui Iancu, dnii Andreica și Aiudan, octogenari cu plete albe.

După discursul de deschidere, pe care-l publicarăm în nr. trecut, a luat cuvântul dl avocat dr. Laurențiu Pop și salută adunarea în numele abruđenilor și în al Românilor din Munții Apuseni. Dl Preda, avocat în Cămpeni, ca delegat al Asociațiunii, a teltuit salutarea Asociațiunii. Iar părintele paroc-protopop Ciura, notarul Reuniunii femeilor române din Abrud, a exprimat felicitările aceleia. Președintele a respuns la fiecare felicitare în deosebi, mulțumind pentru marea onoare ce se face Societății, care în mijlocul sprijinirii publicului, ia un avânt din ce în ce mai mare. Special ș-a exprimat bucuria că Societatea a fost salutată și de Reuniunea femeilor, dacă și femeia își dă sprijinul la înălțarea Teatrului Național, idea se va realisa în curând, căci — după un proverb francez ceea ce vrea femeia — voește și Dumneșeu.

Apoi s'au cetit raporturile comitetului și al casarului, din care s'a constatat că fondul s'a urcat la 140.000 fl.

S'au cetit depeșe de felicitare, vr'o 20 și în urmă dl dr. Valeriu Branișce a cetit lucrarea, un studiu dramatic.

Visite.

După ședință, președintele și vicepreședintele au făcut visite la capetăniile autorităților publice. Într'a-

ceea zi apoi au urmat visitele familiare la familiile românești, încât toate stradele erau pline de grupe vesele cari îndeplineau acest act de politeță.

Banchetul.

Din cauza vizitelor multe, banchetul nu s'a putut începe decât la 2^{1/2}.

Sala cea mare și frumoasă din otelul „Detunata“ eră înțesată. Patru mese lungi și a cincea de-a curmezișul, în fruntea aceloră, la fiecare 40—50 de persoane, dame și bărbați, oferiau o priveliște foarte plăcută.

Primul toast a fost pronunțat de președintele pentru Monarcul, protopresbiterul Popoviciu închină pentru președintele și comitetul aranțator, dl Virgil Onițiu pentru abruđenii, dl dr. Laurențiu Pop pentru oaspeți, dr. Stefan C. Pop pentru George Dima, Ioan Scurtu pentru cei doi tribuni ai lui Iancu, prezenți la adunare, dnii Andreica și Aiudan, dl Vas. Goldiș pentru Asociațiunea transilvană.

Frumoasa societate, la escelenta musică românească a lui Ghiuțiu, a petrecut împreună vesel până la orele 5.

Concertul.

Seara la 8 s'a dat în aceeași sală concertul. A spune că sala a fost înțesată, este de prisos. Cine n'ar fi dorit să asiste la aceasta festivitate musicală. unde pe lângă artistele noastre dșoarele Adelina Piso, Valeria Pop și Virginia Gal, avea să audă corul vocal al dlui G. Dima dirigiât de dsa?

Iată și programul :

Program pentru concertul, care se va da duminică în 9/22 iulie 1900 în sala otelului „Detunata“ din Abrud, cu ocaziunea adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“. Începutul la 8 ore seara.

1. G. Dima; trei cântece pentru cor mixt: *a*, „Păstoriul“, *b*, „La mijloc de codru des“, *c*, „Dor de călătorie“.

2. Fr. Smetana: „Aus der Heimath“, solo de violină cu acompaniamente de pian (dșoara Adelina Piso.)

3. *a*, G. F. Haendel: „Recitativ și Arie“ din opera „Rinaldo“. *b*, G. Șorban: „Ultima dorință“. *c*, * * „Codrule de ce tot plângi“... (dșoara Valeria Pop.)

4. J. Brahms: „Cântec de iubire“, pentru cor mixt și acompaniamente de pian a 4 m. (dna M. V. Branișce și dra Eleonora Dima.)

5. H. Litolf: „Spinnlied“, pentru piano (dșoara Lucreția David.)

6. *a*, F. Schubert: „Tu ești odihna“. *b*, R. Schumann: „Nuferul“. *c*, G. Dima: „Mugur mugurel“ (dl V. Popoviciu.)

7. G. Dima: Doue cântece pentru cor mixt: *a*, „Fântână cu trei isvoare“. *b*, „Doue inimi nu-mi dau pace“.

8. *a*, C. Donizetti: Recitativ și Arie din opera „Linda de Chamouix“. *b*, * * „Toarce lele“, cântec popular (dșoara Virginia Gal.)

9. G. Dima: „Hora“ piesă de concert pentru cor mixt, cu acompaniamente de pian.

Dirigent: domnul G. Dima.

Acompaniamente de pian: doamna Maria V. Branișce.

Corul compus din mai mulți diletanți, dame și domni.

Precum se vede, concertul a fost cât se poate de variat. De-alături cu piesele classice avea un mare rol și muzica noastră populară.

Timpul înaintat de noapte, când scriu aceste rânduri, spre a nu scăpa poșta, nu-mi dă voia să me ocup în special de singuraticile puncte. Toate au reușit admirabil și auditorul a trecut din entuziasm în entuziasm. Aplausele cutremurau sala și mai multe puncte din program au fost bisate. Un concert românesc atât de bogat, bine reușit și la nivel atât de nalt nu s'a mai dat în Transilvania.

Balul.

După concert a urmat balul tot acolo. Splendid, admirabil, ca un vis feeric. Nici bal ca și acesta n'am mai avut noi Români. Atâtea frumuseți încântătoare într'un buchet, nu s'au mai vădut. Între atâtea zine, te simțiai mândru că ești Român.

Numai un cusur avea balul, erau prea mulți, încât abia se putea dansa. Quadrilul prim a fost jucat în 6 coloane de cel puțin 250 de părechii.

A face lista damelor prezente e peste putință, de aceea nici nu me încumet, de teama de a nu fi lăsat afară o mulțime de nume și astfel d'a fi atins susceptibilități.

Dimineața la 2, când am părăsit sala, mai erau acolo atâtea, că ar fi fost destui pentru două mari baluri românești.

Parastas.

Luni dimineața s'a ținut parastas în biserica gr. cat. pentru membrii repotați ai Societății, servit de parochul-protopop Ciura cu mai mulți preoți.

După serviciul divin, președintele și vicepreședintele s'au dus la momentul din apropiere al regretatului Al. Filip, fost membru pe viață al Societății, implorându-i odihnă vecinică.

Ședința a doua.

La 10 și 1/2 s'a deschis ședința a doua. S'au cetit raporturile comisiunilor, s'a votat aprobare comitetului și absolutiviu cassarului.

S'a constatat apoi, în mijlocul unui entuziasm mare, că s'a încasat și subscris aproape la *cincî mii* de coroane, un rezultat material epocal în adunările noastre culturale. Faptul acesta probează mai eloquent decât orî ce frase, marele succes al adunării din Abrud. Frații noștri Abrudenii și din Munții Apusenii s'au creat un nou titlu neperitor la stima generală. Culți, darnici și buni Români ce sînt, au dat un bun exemplu de sprijinul scopurilor culturale. Onoare lor!

Frații noștri din Șimleu, prin o depeșă semnată de dñii George Pap de Băsești, vicarul Barbolovici și Andrei Cosma, au invitat Societatea să-și țină adunarea generală în anul viitor acolo. Invitarea s'a primit cu multă plăcere și astfel adunarea generală în anul 1901 se va ținea în Șimleu, în Sălagiu.

În sfârșit președintele încheie adunarea mulțumind pentru ospitalitatea de model și pentru sprijinul epocal ce Societatea a găsit în Abrud. La vorbirea președintelui au răspuns dñii dr. Stefan C. Pop în numele abruđenilor și părintele protopresbiter Furdui în al Românilor din Munții Apusenii.

Teatrul.

Seara la 8 reprezentația teatrală a încheiat și-ful festivităților.

S'au jucat „prologul“ de Iosif Vulcan și comedia „Gărgăunii dragosteii“ asemenea de Iosif Vulcan.

Sala plină. Diletanții la perfecțiune. În deosebi a surprins publicul dsoara Elena Adamovici, care în rolul Olimpiei din „Gărgăunii dragosteii“ a jucat cu atâta inteligență, vervă și nuanțare, că ar fi făcut onoare orî cărei artiste de profesiune. A fost o drăgălașă aparentă și dsoara Octavia Stoica în rolul servitoarea Anica. Dintre bărbați mai bine a jucat dl George Țințariu.

Sala plină i-a acoperit cu multe aplause.

Excursiune la Detunata.

Marți dimineața un lung șir de trăsurî au eșit la Detunata, ducând o societate foarte veselă.

La Bucium, la poarta de triumf, le-a eșit înainte un banderiu de călăreți bucișmani, cel puțin o sută, cu panglică națională, steagul românesc și Paș confisecat gendarmii. Astfel a mers convoiul până 'n Bucium-Șasa, unde au descins la ospitaliere familii David, Macavei, Ariton.

După odihnă de un pătrar de oră, toată societatea, dame și bărbați, s'au urcat călare și au apucat în sus spre Detunata. O cavalcadă care oferia priveliștea cea mai pitorească.

Sus la intrare, convoiul s'a oprit la umbra brașilor și în fruntea a sute de eșși din popor, în fața porții triumfale de crengi verzi cu inscripțiunea: „Trăiască arta română“ — preotul comunei Bucium-Șasa ținî o călduroasă bineventare, la care răspunde președintele Iosif Vulcan.

Și pornirăm toți spre stâncă. O impresiune foarte neplăcută ne-a făcut, că paralel cu noi viniaș și vr'o 8—10 gendarmi înarmați, cari apoi intrară în odaia lor.

De sus ni se oferi o panoramă admirabilă asupra eununei de munți și asupra publicului adunat la vale.

Într'aceste înse începî a plouă măruntel și tot publicul s'a retras în casa-asil de la poalele stâncei.

Și numai decăt, mesele se încarcă cu mâncări și beuturi; damele din Abrud și din Bucium-Șasa, cari aduseră de acasă merinde lucică, emulau într'a ospetă pe toți. Eră o scenă delicioasă, vădînd pe dnele Filip, A. Pop, Elvira Pop, Stef. C. Pop, Cirlea, St. Pop, Fodor, David și altele servind la toți.

Într'aceste se însenină. Maestru Dima eși cu corul seș pe pajîștea verde și cântă unul după altul, în fața poporului, cele mai frumoase compoziții.

Se încinse apoi o horă colosală pe pajîștea verde, luând parte vr'o 200 de persoane și jucând vesel la muzica la Ghiuțiu.

În pauș dñii dr. Valeriu Braniceș, dr. Saftu, Ioan Seurtu ținură poporului vorbirî însuflețitoare.

Seara ne rentoarșerăm sub impresiuni dulci la Abrud.

La Cămpeni.

În momentele asestea societatea pleacă la Cămpeni.

Depeșă telegrafică. Excursiunea la Cămpeni a reușit strălucit. Societatea, în vr'o 20 de trăsurî, a fost întimpinată de un banderiu de călăreți al industriașilor din Cămpeni, trăsurile inundate cu buchete de flori și la intrare peste podul Arieșului s'a înălțat un arc de triumf de ramuri verzi cu inscripțiunea „Bine ați vinit“. Acolo octogenarul tri-

bun Aiudan a bineventat societatea, mulțumindu-i președintele. Intrarea a fost o adevărată intrare triumfală a Thaliei Române. Toate familiile române ș-au oferit cea mai caldă ospitalitate. La miazăzi un banchet, la care chorusul lui Dima a entusiasmat spiritele. Societatea a plecat la Abrud seara după zece, la lumina faciilor de trăsuri. În Abrud aproape toți s'au întrunit de nou în otelul Detunata, s'a încins un dans vesel și petrecerea al cărei suflet eră amabilul nostru Dima, a ținut până dimineața la 4.

La Roșia.

Astăzi joii societatea este la Roșia.

Raportul comitetului

Societății pentru crearea unui fond de teatru român cătră adunarea generală ținută în 9/22 și 10/23 iulie 1900 în opidul Abrud din comitatul Albei-Inferioare.

Onorată adunare generală,

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român încă în anul trecut 1899 eră să-și țină adunarea generală în acest opid, bogat în isvoare de românească însuflețire. Dar moartea regretatului Alexandru Filip, a zadărniceit atunci împlinirea ardentei noastre dorințe de-a ne vedea în mijlocul dvoastre.

Ne-au primit anul trecut harnicii Români din Seliște și primirea aceasta a fost făcută cu atâta căldură și a fost așa de bogată în rezultate, că din nou cu acest prilej, aducându-ne aminte de frumoasa serbătoare a adunării generale din anul trecut, ne simțim datorți a aduce iară și iară mulțumitele noastre bravilor Selișteni pentru însuflețitoarea lor muncă românească și călduroasa primire de care ne-au făcut părtași. În anul acesta inșe dvoastre ați înouit invitarea și noi cu bucurie am primit, căci unde am merge mai cu drag, ca la Abrud, la locurile acestea în veci sfintite pentru inimile românești? Desfășurat pe pământul acesta, sēmēnat cu sēminte cele mai nobile ale iubirii de neam, steagul nostru va falfăi de acum nainte și mai cu mândrie, iar noi întăriți prin dvoastre în dorințele noastre de bine cu noue puteri vom continuă lucrarea pentru deseversirea mărețului scop de-a ridică teatrul național în mijlocul poporului român din Ungaria și Ardeal. Mulțumindu-ve așa dară pentru ospitalitatea, cu care ne-ați primit, ve rugăm să dați binevoitoare ascultare raportului despre cele isprăvite prin comitetul dvoastre de la ultima adunare generală incoaci.

Onorată adunare generală!

Statutele Societății pentru crearea unui fond de teatru român prescriu obligamentele comitetului în chipul următor :

„Comitetul va ținea ședință în fiecare lună odată, cerend trebuința și mai de multe ori; îngrijeșce de averea Societății și va elocă banii încassați la un loc sigur spre fructificare; va purtă registre despre ținerea în evidență a membrilor și a altor contribuitori; unde va află necesar comitetul va formă din membrii fondatori sau ordinari ai Societății comitete filiale pentru promovarea scopului Societății; comitetul îngrijeșce de observarea statutelor, execută decisiunile adunării și va face raport despre toată activitatea sa de peste an“.

Conform acestor îndatoriri, comitetul dvoastre în decursul anului de gestiune 1899—1900 a ținut — după trebuință — 9 ședințe. Despre averea Societății ve raportează în special cassarul Societății, dl Nicolae Petra-Petrescu. — Banii Societății noastre sunt elocăți la locuri sigure cu o fructificare cât se poate de rentabilă. Un singur lucru trebuie să-l relevăm la acest loc în cestiunea averii Societății. La adunarea generală de la Orăștie adevă, de și nu în ședință publică, dar în sfătuirile comisiunilor s'a îndatorat comitetul dvoastre, ca să studieze întrebarea, dacă nu cumva banii Societății, cari astăzi în cea mai mare parte sunt elocăți în hărții de valoare de-ale statului Român, s'ar putea elocă pe la băncile noastre din patrie cel puțin cu aceeași rentabilitate ca și în chipul de până acum? Îndată după adunarea generală de la Orăștie comitetul dvoastre a început a se ocupă serios de această afacere și eră aproape de realizarea ei, când în urma unei constelațiuni financiare favorabile în România, hărțiile de valoare, în cari sunt elocăți banii Societății, au început să presinte o creșcere continuă a prețului și astfel la sfatul mult regretatului cassar Valeriu Bologa, care eră un bărbat priceput în ale afacerilor financiare, comitetul deocamdată a abstat de la planul seū mai sus amintit și a hotărit să aștepte ajungerea unui maxim în valoarea hărțiilor, ca în chipul acesta prin vëndarea lor să poată realiză un câștig cât mai mare în favorul Societății. Lucrarea referitoare la această cestiune a fost mai apoi împedecată prin boala îndelungată a fostului cassar Valeriu Bologa și astfel comitetul numai în ședința sa din 15/27 aprilie 1899 a putut reveni la afacerea aceasta și a hotărit să facă întrebare la institutele financiare românești din patrie, la cele mai de frunte, întru cât ar fi dispuse a primi bani de ai Societății noastre cu o fructificare de 6%? Institutele de credit și economie, la care ne-am adresat, au dat toate respuns favorabil și astfel ne apropiarăm de realizarea dorinței generale ca să fructificăm banii Societății la institutele noastre proprii. Cu atât mai ales, că adunarea generală de la Seliște în locul regretatului Valeriu Bologa alesese cassar pe dl Nicolae Petra-Petrescu, directorul filialei „Albina“ din Brașov, care putea să ne oferă toată garanța, că operațiunea plănuită se va face spre binele Societății noastre. A intervenit inșe crisa economică în România și în vederea acestei situațiuni schimbate, comitetul din nou a hotărit să mai aștepte cu vinderea hărțiilor de valoare și să o facă aceasta într'un moment mai favorabil. Remâne deci în sarcina comitetului de-a urmări cu atențiune raporturile economice din România și a se folosii apoi de momentul potrivit, pentru ea să se realizeze vinderea hărțiilor de valoare și fructificarea banilor Societății cu 6% la institutele noastre din patrie. În cestiunea aceasta comitetul va raportă din nou la proxima adunare generală.

Încât priveșce ținerea în evidență a membrilor, Societatea dispune de trei cărți de aur, în care se introduce cu cea mai mare punctualitate toți membrii fondatori, cei pe viață și cei ordinari ai Societății noastre, după cum ori și cine se poate convinge din cărțile respective, puse și cu aceasta ocașiune la dispoziția onoratei adunări a dvoastre.

(Finea va urmă.)

Iosif Vulcan
președinte.

Vasile Goldiș
secretar.

LITERATURĂ.

Dicționar român-garmân și germân-român. Tocmai a apărut în editura librăriei W. Krafft din Sibiu și se află de vânzare la principalele librării din patrie și străinătate. Partea I-a: Română-germână a „Dicționarului român-germân și germân-român” de Sab. Pop. Barcianu, revidat și completat de profesorul dr. D. P. Barcianu. Ediția a III-a, 750 pag. în 8° cu litere petit în 2 coloane. Prețul: broșurat cor. 6.—, și legat în 1/2 franz cor. 7.60. Acest dicționar atât de bine primit în edițiile sale anterioare, apare acum în ediția a III-a. Recunoscut de bărbați competenți ca cel mai bun dintre câte au apărut, ediția presentă caută a-l face și pe mai departe vrednic de această prețioasă recunoaștere. Atât autorul, cât și editorul și-au pus toate silințele întru a aduce lucrării îmbunătățirile, care să o aducă la perfecțiune din ce în ce tot mai mare: autorul prin aceea, că a înavuțit în mod însemnat cuprinsul prin cuvinte și locuțiuni din scriitorii români moderni și mai vechi, voidind astfel a înlesni publicului străin cetirea și înțelegerea scrierilor române, apoi prin însemnarea silabelor accentuate a cuvântului, pentru a face cu puțință rostirea corectă a cuvintelor române și fără a fi silit să-ți ieși refugiul la regule amănunțite teoretice; editorul prin aceea, că a inzestrat cartea cu hârtie bună și cu tipar frumos, îngrigind, ca prin un format mai mare și mai potrivit, pe lângă toată înavuțirea să nu devie prea voluminoasă, ci să rămână îndemânatică. Fie deci ca și în forma presentă dicționarul acesta să aște binevoitoarea întâmpinare, de care s'au bucurat edițiile anterioare, contribuind la sporirea prietenilor limbii române și a produselor ei literare.

Descoperire istorică. Dl Em. Grigorovitz, profesor, atașat al legățiunii române la Berlin, a găsit zilele acestea în biblioteca regală din Berlin mai multe acte privitoare la domnia lui Vlad Tepeș. Aceste texte sunt făcute după o narațiune germană, care se află la Britisch Museum, sub semnătura c. 33, b. 33, Vlad. IV. Ministrul instrucțiunii din România a luat dispozițiuni, că acest document să fie fotografiat, iar copia să se trimită prin legățiunea română din Berlin ministeriului instrucțiunii la București.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Nou doctor de teologie. Dl Teodor Botiș din Valea-Neagră în Bihor a fost promovat la universitatea din Cernăuți, la 4 iulie n., doctor în teologie.

Masa studenților români din Brașov. A apărut: A doua dare de seamă (28 mai 1899—6 iunie 1900.) Publicată de Virgil Onițiu, director gimnasial, administratorul fondului mesei studenților. Din aceasta aflăm, că fondul acesta s'a ureat la 14.380 cor, 8 fl. Fundațiunea Ioan și Elena Săbădeanu, pentru acelaș scop, a atins suma de 1000 lei, 9 cor. 4 fileri.

Gimnasiul din Năsăud. Din al 37-lea Raport al gimnasiului superior fundational din Năsăud, scoatem următoarele date școlare: au funcționat 15 profesori, 5 cateheți. Gimnasiul se susține din fondul

central al districtului Năsăud; în anul trecut s'a cheltuit 36.983 cor. 75 fileri. Școlarii examinați la finea anului au fost în toate 8 clasele 293; 210 gr. cat., 72 gr. or., 3 rom. cat., 1 ev. lut., 2 ev. calv. și 5 israeliți. Directorul administrează următoarele fonduri: Fondul pentru ajutorarea școlarilor bolnavi de 11.805 cor.; fondul pentru rechisite la gimnasiu 10.508 cor.; fondul pentru biblioteca și societatea școlarilor 9.832 cor. Mai sunt vre o trei deposite mai mici. Stipendii din diferite fundațiuni (de câte 40—80—120—200 și unul chiar de 600 cor.) au fost împărțite la 14 tineri cu suma totală de 2266 cor. De la societatea „Vasile Nașeu” din Năsăud au primit ajutoare de câte 10 cor. 14 tineri.

Societatea „Transilvania” din București publică concurs, pentru ziua de 15/27 septembrie 1900. spre a acordă un stipendiu de 800 lei anual, destinat studiului medicinei la una din facultățile de medicină ale Ungariei. Cererile se vor adresa secretariatului societății în București strada Morfeu nr. 13, însoțite de următoarele acte: Diploma de bacalaureat, (Testimoniul de maturitate) în original. b, Un certificat medical constatator că concurentul nu este atins de nici o infirmitate sau boală cronică. c, Un certificat de paupertate de la autoritatea comunală locală, legalisată de notarul public. Este bine înțeles că stipendiul nu se va acordă decât aceluși din concurenți care prin actele cerute va probă că are note superioare celorlalți concurenți. Cererile venite după data fixată mai sus nu mai pot lua parte la concurs.

C E E N O U.

Serbări culturale în Sanislău. *Despărțământul sătmărean* al Asociațiunii se va întruni în adunare generală în comuna Sanislău la 2 august, sub presiul protopopului G. Șuta. — Tot în aceea zi se va ținea acolo adunarea generală a Reuniunii învățătorilor din archidiaconatul sătmărean, aparținător diecesei oradane, sub presiul Rds. dr. Felician Bran, archidiacon, Augustin Crespu notar. — Din incidentul acestor serbări se va aranjă acolo sara concert, apoi dans. Presidentul de onoare este dl Gavriil Lazar de Purcărēți.

Despărțământul sělăgian-chioran al Asociațiunii se va întruni în adunare generală în comuna Sig la 2 august, sub presiul Rds. D. Alimpiu Barbolovici, actuar dl Augustin Vicaș.

Asociațiunea națională aradană pentru cultura poporului român a deschis concurs la 2 stipendii de câte 200 coroane pentru învățacei la școala de sculptură și artă din Arad, 2 stipendii de câte 100 cor. pentru doi sodali măiestri, cari ar dori să se perfecționeze în străinătate, și 8 stipendii de câte 50 coroane pentru învățacei, cari voesc a se aplică la vre-o meserie. Petițiunile sunt a se adresa directorului Asociațiunii, avocatului Petru Truța în Arad. Terminul de concurs 15 august st. n.

Palat Național în Bucovina. Societatea pentru literatura și cultura română în Bucovina a ținut la St. Petru adunare generală extraordinară, în care a primit proectul d'a se cumpără otelul Veisz din Cernăuți, spre a-l preface palat național al Românilor din Bucovina.